5183-108
O.Oleś
Praha
~~Nauk. hrč~~ 181
66

Річник XL. Число 50. Хуст, вівторок, 7. березня 1939. 50 с.

НОВА СВОБОДА

ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ

Др. Осип Дудикевич

Чого чекає Волівщина від першого сойму Карпатської України

При нагоді переводжування виборч. агітації у Волівській окрузі відбував я з присутними селянами господ. конференції. Їх вислід наступний: ані в однім селі Волівської округи не була переведена аграрна реформа так, щоб задоволила постуляти села.

Села діляться на 2 ґрупи: такі, де аграрна реформа або зовсім переведена не була, або переведено її лише частинно. Власне: певні обєкти забраної землі були приділені селянам, оглядно інших, уряди або відновили ведення аграрної реформи, або зовсім на прохання селян не відповіли.

До тої ґрупи належать між іншими обєкти, записані в катастрі як ліси. Ті знову розпадаються на залісненні самосівбою, бувше рілля і пасовиська, або на обєкти, що були колись лісом, тепер є зрубами, або винищеними лісовими неужитками. І одні і другі записані в катастрі, як ліси, а тим бороняться земельні державні уряди і висувають це, як причину, чому дотичних обєктів не можна приділити селам, як приділів аґрарної реформи.

В певних відокремлених випадках жадають компетентні уряди аґрарної реформи, щоб села перевели на свій кошт перекатастровання таких обєктів з лісних на культури рільні, згл. пасові.

З цим сполучені є значні кошти, а села, не знаючи, як буде вирішене їх прохання, не спішаться із плаченням комісійних коштів.

В тих ділянках мусить бути за кожну ціну зроблений порядок і мусить бути ясно, що може бути предметом аґрарної реформи, а що ним бути не може.

В тім напрямі вітаним є дуже розумне зарядження пана міністра Ревая, яким були створені краєва і окружні комісії аґрарної реформи, які при помочі знатоків і делеґатів поодиноких інтересованих сторін, мають установити мінімум землі, яка станеться предметом розділення по думці закону про аґрарну реформу.

Було б бажаним, щоб створення цих інституцій переведено було якнайскорше, щоб тим способом задоволити село, що поверх 15 років на аґрарну реформу чекає, а не може її дочекатися.

Дальше ходило б о техніку переведення аґрарної реформи.

Розуміємо, що там, де більші комплекси розділюються на малі, а приділюється їх індівідуально інтересантам, є з тим стільки праці і коштів, що такий приділ не може бути наскоро зреалізований. Тих випадків одначе на волівській Верховині багато нема. Більшістю ходить о приділ полонин, пасовиськ і винищених лісів. Тут, як інтересант, не виступає одиниця, але гурти інтересованих, а дотичний комплекс не потребує бути розділований. В більшості випадків досить буде обмірянням границь і переведення звичайної, законом приписаної земельнокнижної маніпуляції.

Виринають ще спеціяльні випадки, де в інтересі загальної рільничої культури, можна б створити на деяких землях зразкові, взірцеві гірські господарства у формі спеціяльної колонії.

Між іншими існує такий забраний державою комплекс у волівськім катастрі. Ходить о зруби над потоками »Дівчий« і »Обножанський«. Земля крита перед вітрами, виставлена до сонця, досить доброї якости, була би дуже відповідним тереном для створення такої взірцевої колонії, з тим одначе, що інтересанти мусіли б на місці побудувати взірцеві мешкальні і господарські будинки і піддатися — бодай на певний час диктатові, господарському від установленого на це агронома. Було б це щось на взірець галицьких рентових осель.

Тут далися б також перевести культури для спеціяльних гірських родів збіжжя й інших гірсько-господарських рослин, які можна б відси поширювати. Такий план має п. міністер Ревай, і шукає відповідного терену. Гадка дуже здорова!

На це очевидно потрібний капітал, якого держава евентуально до диспозиції не має. Рада на це — під ґарантією держави — постарати для дотичних позички, амортизовані в 50-ти або більше роках.

Коли поділиться переведення аґрарної реформи на етапи, то 1-ий із них прийшов би під увагу а саме: громадні приділи, індівідуальні могли б прийти опісля. В рамках побажань поодиноких сель, бажають собі аґрарні реформи такі села: Негровець, Колочава, Синьовир, Поляна, Вічкове, Воловий, Лозянський, Тюшка, Річка, Ізки, Ляховець, Новоселиця, Присліп, Торун, Майдан а Сойми.

Другою болючою точкою, на яку селяне жалуються, є приділ пасовищ на боржавських полонинах, що остають під управою державної досв. станції в Верецьких. Ті полонини розложені на границі волівської, свалявської а можливо і хустської та іршавської округи.

Деякі села Волівщини, головно Рипинний, Тюшка, Річка, Букавець, Подобовець, Пилипець, Розтока, Новоселиця, Ляховець, Голятин відкликаються на це, що вони набули певного рода історичних прав до згаданих полонин, які полягали в тому, що вони їх арендували.

Після тверджень тих сел, багато громад з чужих округів до найновіших часів в аренді тих полонин не брали участи. В останніх 7-ми роках повстала в селах свалявської і іршавської округи спеціяльна промисловість яка полягає в тому, що дотичні села перебирають на Севлющині і Мукачівщині худобу на випасуваня її на боржавських полонинах.

Посредництвом тих сел, які не мають своєї власної до випасування худоби, дістається на боржавські полонини велика кількість худоби низинної, яка має в дома досить пасла, а тим способом вкорочується для сел воловської окр. місце для пашення худоби, а тому, що дотичні села не мають у себе взагалі жадних пасовищ, настає некорисний обяв зменшування або навіть цілко-

(Продовження на 4-ой стор.)

МОБІЛІЗАЦІЯ ЧИ МАНЕВРИ В ІТАЛІЇ?

(Рим, 6. 3.) Світова преса подала, що італійський ґенеральний штаб покликав під зброю три річники, наслідком чого стан італійського війська підвищився на 1.600.000 мужів. Аґенція Ройтер також подала, що на кордоні Лібії та Тунісу дійшло до сутички між французькими та італійськими військовими частинами. Італійська пресова аґенція Стефані вчора офіційно дементувала вісті про мобілізацію та про сутички між італійськими та французькими військовими частинами, приписуючи їхнє поширювання паліям війни.

Анґлійська преса про мобілізацію

(Лондон, 6. 3.) Урядова преса обмежилася тільки на констатування того факту, що італійський ґенеральний штаб покликав під зброю три річники, і що стан італійської армії значно підвищився. Опозиційна преса підчеркує, що заперечуванням італійської преси, наче б покликання під зброю трьох річників було тільки підготівкою до військових маневрів, не можна ймити віри, бо минулого року, коли німецький ґенеральний штаб у червні покликав під зброю 2 мільйони війська, німецька преса та офіційна пресова аґенція також твердили, що це тільки маневри.

Тишина

Тиша у Франції

(Париж, 6. 3.) Французька преса, за винятком лівих щоденників, замовчує мобілізацію в Італії. Взагалі для французької прилюдної думки зарядження італійського генерального штабу є великою несподіванкою. Є однак правдою, що французький ґенеральний штаб ніч-день радиться, але вісті про ці наради тримаються в строгій тайності. Закордонні спостерегачі в Франції досі не могли ствердити ніякого надзвичайного військового руху.

Що пише американська преса?

(Ню Йорк, 5. 3.) Американська преса однозгідно пророкує конфлікт в Европі, а робить це з наказу уряду, щоб таким чином оправдати надзвичайне гарячкове зброєння Злучених Держав Північної Америки. »Нюйорк Геральд« підчеркує, що Мусоліні з своїми домаганнями конкретно виступить у другій половині цього місяця. У маневри Америка не вірить, бо за мобілізацію говорить уже сам той факт, що в новітній історії мілітаризму ще не було прикладу на те, щоб генеральний штаб покликання річників на маневри оповістив розвішуванням плакатів. На маневри вояків покликується позовними листинами.

МІНІСТР ҐАФЕНКУ У ВАРШАВІ

(Букарешт, 6. 3.) Румунська прилюдна опінія з великим зацікавленням слідкує за побутом міністра закордонних справ Румунії в Варшаві. Часопис »Темпул« публікує інтерв'ю з міністром закордонних справ Польщі, в якому Бек висловлює свою надію, що ці відвідини принесуть корисний результат як для Польщі, так і для Румунії. »До нашого старого особистого приятельства долучується і традиційна співпраця обидвох держав« — закінчив своє інтерв'ю міністер Бек.

Права народностевих ґруп та визначення границь

Цікаве трактування справи коректури границь між Словаччиною та Німеччиною

(Братіслава, 3. III.) »Ґренцботе«, офіціоз німецької партії в Словаччині, що виходить у Братіславі, містить своїм змістом дуже цікаву статтю, яка в загальній опінії викликала немале зацікавлення. Як відомо, між делімітаційними комісіями тепер ведуться переговори в Будапешті. У звязку з цими переговорами »Ґренцботе« пише:

Віденське рішення виходило з того самого принципу, як і мінхенський договір, тобто етнографічні границі, оскільки це лишень можливе, мусять згоджуватися з державними границями. Отже головним завданням було розвязати народностеві питання. Треба було зменшувати площину тертя та так треба було створити спокійне народностеве, державне та правниче положення.

Ця думка була принципом у визначенні нових границь. Але словацько-мадярська проблема крім цього виказує відміну,тому що на багатьох пунктах нових границь знаходяться розкидані німецькі селища. »Ґренцботе« явно заявляє, що провідники німецького народу в Словаччині перед віденським рішенням працювали в тому напрямкові, що німецькі громади залишилися в Словаччині, бо були і є тої думки, що німці в Словаччині мають і будуть мати можливість розвити своє національне життя. І ось це старання рішило долю німецьких громад на Спіші та на Житному Острові: ці села припали Словаччині. Арбітри перед рішенням уважно вислухали погляд представників німців у Словаччині, та на основі думки самовизначення народів винесли свій розсудок. Отже це рішення не можливо з сьогодні на завтра змінити, або примусом перемінити.

Хоч за першою точкою віденського протоколу остаточне визначення границі є справою урядів безпосередньо заінтересованих держав, одначе це лише тільки значить, щоб обидві держави зважаючи на місцеві відносини та технічне проведення визначення — згодилися, але не означає те, щоб через це був нарушений принцип рішення. Особливо ані один уряд (ні словацький, ні мадярський) не мають права розпоряджатися німецьким народностевим ґрунтом.

Але коли б у визначенні нової границі виринули ізза технічно-комунікаційних або інших спеціяльних причин такі зарядження, що торкаються німецького народностевого ґрунту, тоді це не може статися без запитання проводу німецького народу в Словаччині. Отже словацька влада повинна вислухати думку цього проводу перед тим, ніж би перепустила і найменшу частину німецького народностевого ґрунту Мадярщині. Коли б Словаччина без запиту проводу зробила якусь лагоду з Мадярщиною, то така лагода була б з правничого боку хибна. І знов коли б між урядом Словаччини та проводом німецького народу не дійшло до згоди, словацький уряд не має права зачинити переговори з Мадярщиною. Тоді настав би такий випадок, якого 7. точка віденського протоколу називає »труднощами«. І в такому випадкові мають рішати знов віденські арбітри з кінцевою важністю.

»Ґренцботе« так кінчить свою вступну статтю: »Без запиту німецького народу не можна рішати про долю німецького народностевого ґрунту«.

Не знати, що дало імпульс до написання такої статті в поважному німецькому часописі, але вона є на місці. І для нас, українців це толкування віденського протоколу є цікавим. Мадярщина мусить нам віддати наші українські села, тобто і такі, в яких маємо більшість, а ми їм віддамо мадярські села. А коли б між Мадярщиною та нами не дійшло до згоди, то будуть рішати знову віденські арбітри, що стоять на становищі етнічного принципу. (о. с.)

Праця українців у Франції

Привіт УНО й провідникові Федорові Реваєві

(Хуст, 6. III.) Провідник Українського Національного Обєднання Федір Ревай, дістав від українців у Франції такого листа:

»Ґенеральна Рада Союзу Українських Організацій у Франції складає на Ваші руки наше щире привітання Українському Національному Обєднанню й поздоровляє з тим великим успіхом, який Ваше Обєднання мало в виборах до Першого Сойму Карпатської України. Далі: »Під мудрим керуванням Уряду й Вашим у Національному Обєднанню займе Карпатська Україна почесну сторінку в історії українського народу.

Бажаємо Вам повного успіху в праці для щастя й слави Карпатської України й всього нашого народу«.

Цей лист є дальшим доказом того, що шлях, яким іде наша влада й УНО, є правильний та найкорисніший для українського народу.

59 поштових службовців — словаків відходить

(Хуст, 6. III. КУП.) На основі угоди між нашими й словацькими поштовими урядами, перебрала словацька влада 59 поштових службовців-словаків, що були зайняті в Карпатській Україні. Вже в найближчих днях має з них відійти 48.

Ці словацькі службовці мали від нас відійти вже давно, але поштова дирекція не звільняла їх з тої причини, що, мовляв, не було за них нагороди. Ми думаємо, що раз треба прийняти наших хлопців і дівчат, щоб запрацювалися; але коли наших не будуть приймати, то нагороди за поштових службовців-українців ніколи не буде. Тут треба більш енергійного поступовання.

Шеф словацької пропаґанди на засідання нашого сойму

(Хуст, 6. III. КУП.) На засідання сойму Карпатської України приїде також пан Шаньо Мах, шеф пропаґанди при словацькій владі. За свого побуту в Хусті буде гостем д-ра Комаринського, шефа пропаґанди при владі Карпатської України.

Є нашим інтересом, щоб взаємовідносини із словаками були приятельські. В цій справі можуть оба шефи пропаґанди дуже багато зробити, бо сьогодні пропаґанда деколи більше значить, як скоростріли й гармати.

В Мадярщині й цигани невдоволені

(Хуст, 6. III. КУП.) Приходять вісті з Будапешту, що організація циганських музикантів домагається від мадярського уряду, щоб аґітаційні реляції для Словаччини й Карпатської України були замінені циганською музикою. Цигани свої домагання мотивують тим, що аґітації мадярського радія проти Словаччини й Карпатської України ніхто не слухає, а циганську музику населення тут і там радше послухає.

Вже й мадярські цигани бачать, що »словацькі« й »карпаторусскі« реляції мадярського радія не мають жадного значіння, але деякі короткозорі мадярські діячі цього не бачать.

КУДИ ПОСИЛАТИ

всенародній національний даток

на розбудову Карп. України?

ТРЕБА ПОСИЛАТИ

на адресу: ХУСТ, Карп. Україна,

Підкарпатський Банк, чековий рахунок число 34688.

Подяка

Наш відомий патріот, берненський фільмовий підприємець Др. Роман Мішкевич зложив на »Карпатську Січ« готівкою

К. 5.000.—

словами: Пять тисяч корон. За цей великий щедрий дар висказуємо йому щиру подяку.

За головну команду

Іван Роман.

Від поліції

В останньому часі було сконстатовано, що в Хусті значно збільшилися крадежі роверів, а то головно через недбалість самих власників, що не вважають на власний маєток.

Щоб цьому запобігти, примушена дирекція поліції почавши днем 7. березня переводити строгу ревізію всіх роверів. З цієї причини звертається увага всіх власників роверів, щоб у себе завжди мали посвідки про те, яким способом набули ровери.

Всім особам, у яких будуть при цих ревізіях знайдені ровери без згаданих документів, будуть ровери (біціклі) відібрані та повернені лиш тоді, коли без жадного сумніву докажуть, що ровери є їх власністю.

Дирекція поліції.

Другий поспішний потяг через Мадярщину

(Хуст, 6. III. КУП.) Залізнична секція при делімітаційній комісії погодилася з представниками мадярських залізниць оглядно транзитного переїзду другого поспішного потягу на лінії Хуст—Прага й назад. Цей поспішний потяг буде мати прямі вози й до Братіслави.

Також договорена справа транзитного переїзду особового потягу на лінії Тересва—Костолани й справу міжнароднього поспішного потяга Будапешт—Мукачів—Лавочне—Львів.

Залізничне сполучення Карпатської України з другими частинами нашої федерації і всіми сусідами є вже зовсім нормальне. Представники наших залізниць в делімітаційній комісії виконали тут дійсно велику працю для добра своєї країни.

Вже нині виставка весняної обуви і панчох в склепі БАТЯ
793

Військова дисципліна

„Дисципліна є душевний запал перемоги“
Кадорка.

Народня оборона є одним з найважніших чинників держави. Подивімся тільки на тоталістичні держави, як Італія, Німеччина, Японія, націоналістична Еспанія, побачимо, що на першому місці стоїть військо, себ то народня оборона. Італія, яка ще не так давно, стояла майже в такому положенні як Україна, тепер завдяки фашистівському режімові, заведеному одним з найбільших диктаторів нашої доби Мусолінієм, стала в перші ряди европейських держав. Нема італійця від найменшого до найстаршого, який би не був організований в народній обороні. Італія свідома, що тільки добра організація народньої оборони може бути запорукою державного існування.

Українці сьогодні стоять перед завданням створити сильну організацію народньої оборони. Після світової війни прийшла нагода створити українські корпуси для оборони своєї Батьківщини.

Треба тільки пригадати славні часи козаччини, козаків, які своєю відвагою наганяли страху всім, хто тільки посмів знепокоювати українські землі.

В світовій війні традицію запорожців продовжували славні Січові Стрільці, що кровю записали цю сторінку нашої історії в боротьбі за волю Батьківщини.

По 20-ти роках покликано знов до життя Організацію Народньої Оборони — »Карпатську Січ«. Обовязком кожного українця є ставати в ряди нашої військової організації, бо як Мусоліні сказав: »Хто не хоче носити зброю свого народу, буде носити чужого«. Це є військова дисципліна нації.

То-ж ставайте в січові ряди, організуйтесь від наймолодшого до найстаршого, щоб всі до одного були готові на заклик Вождя стати в оборону своєї країни. Той, хто не хоче стати в наші ряду зі зброєю в руках, той наш ворог. Тих людей виключити з усіх місць нашого державного життя, хай ідуть туди, куди пішли їх провідники-зрадники, бо між українським народом вони не мають місця. Або хотять сьогодні стати невтральними? Таких нема більш між нашим народом! Хочу пригадати тим, що ще все в карпато-українській землі сидять і вагаються, що можуть вагатися і дальше, але хай одно памятають, щоб не було запізно.

Всі українці-юнаки, ставайте в ряди »Карпатської Січи«, покажіть, що ми є дійсними нащадками давніх славних козаків-запорожців і січових стрільців, що своєю військовою організаційною дисципліною навернемо знову славне імя нашої Батьківщини і зустрінемось як сказав наш великий пророк: »В семї вольній, новій...«

Микола Товт, Італія.

Звертаємо увагу філателістів,

що адміністрація „Нової Свободи“ має обмежену кількість архів з серією поштових марок, оштемпльованих ювілейною печаткою, з нагоди 20-я Центральної Української Народньої Ради, які може розіслати за поплаток на пресовий фонд „Нової Свободи“.

МОСКАЛІ колонізують Україну

Повстанням Карпатської України, найбільш затрівожилися большевики, які цілими роками гнобили і виголоджували Україну, та своїми садистичними терористичними вибриками хотіли знищити український нарід на С. У. З. (Східно Українській Землі).

І тепер, коли світ дуже живо зацікавився українською проблемою, коли клич, кинений українськими націоналістами: »Схід Европи належить до нас і лиш ми можемо бути панами на українських землях«, війшов в кров і кість морених голодом українців на СУЗ; коли большевики побачили, що клич самовизначення народів, кинений Гітлером в Мінхені стає все більш актуальний головно через це, що протикомуністичний пакт Німеччини, Італії і Японії все більше затіснюється і має нових прихильників, як Мадярщина і Манжурія, які недавно підписали пакт та самі українці все більше зачинають виступати проти більшовицької окупації, доказом чого є останній атентат в Київі на Хрущова. більшовики все більш і більш трясуться, бо чують, що ґрунт під ногами сунеться.

Зо страху перед своїм близьким кінцем на Україні, більшовики вживають всіх заходів, щоб довше гнобити і нищити Україну. Не помогла »українізація« — почали русифікацію українців. Не помогло і це. Тоді почали заселювати українські землі москалями, щоб мати на кім спертися. Крім того на пограниччі більшовики забирають людей з цілих сіл і вивозять їх в глиб Росії, а на їх місце привозять більшовиків.

В Донськім басейні в тій безодні копалин, нині працюють самі москалі, які з цілою силою пари вивозять вугілля з України, щоб опісля не стало його українцям.

Це саме діється в копальнях руди залізної в Кривому Розі, де добувається найкращу руду в світі, бо дає багато процентів стали. Більшовики гарячково експльоатують руду, бо думають, що нам її колись не стане. Але це їм так поможе, як мертвому кадило.

Як повідомляють англійські часописи, москалі сильно збільшили виселювання українців з прикордонних полос, бо хочуть на цілому західньому кордоні мати лише москалів. Це виселювання українців потреває аж до весни. В цей спосіб хочуть більшовики забезпечитися від заходу. Але мало їм лиш хотіти, бо треба і могти.

Франція цікавиться українською проблємою

Українська проблема набирає щораз ширшого значіння. Зацікавлення нею не слабне в ніякій пресі. Не має днини, щоб у чужинецькій пресі не появилася якась стаття про Україну. Не менше цікавиться і Франція. У французькій пресі багато стрічається статтей, одні з них прихильні до нас, другі ворожі, треті баламутні, от як звичайно це буває.

В ґазеті »Ілюстрасіон« читаємо велику статтю під наголовком: »Програма Гітлера на 1939 р.«, в якій автор доторкається такого питання: »Похід на Україну, чи піддержка Італії на Заході?« і доходить до висновку, що згідно з планом на 1939 р. буде розгорнена широка акція і Гітлер дасть піддержку Італії лише тоді, як на Сході Европи буде стояти сильною ногою його союзник, себто: Україна.

Інша французька ґазета »Аксіон Франсез« пише таке: »Гітлер буде старатися розбити Совіти і створити на їхньому місці ряд самостійних держав, серед яких прім вела би Україна. До тепер знаємо лиш одно, що Німеччина числить на внутрішній нелад в Совітах, який розсадить їх зі середини. Старається той нелад посилити та надати йому організований характер, посилити діяльність різних терористичних організацій, та викликати повстання в Совітах.

Ця ґазета пише дальше, що Німеччині це вдасться тому, що в Совітах »не зважаючи на те що йде страшна і безоглядна боротьба, яку веде більшовизм зо всяким самостійницьким рухом, та засилає сотки тисяч людей на Соловки, а других розстрілює, йде консеквентна боротьба за визволення, яку провадять підпольні організації«.

Крім тих статей відбуваються в Парижі різні відчити про Україну.

Засідання сойму буде фільмоване

(Хуст, 6. III. КУП.) До Хусту приїхав українець др. Роман Мішкевич, фільмовий продуцент з Брна, що накрутив відомі чеські фільми »Войнарка« і »Луцерна«. Др. Мішкевич хоче фільмувати засідання першого українського сойму й потім накрутить фільм з життя населення Карпатської України.

Дуже неприємне враження має кожний українець, коли ані в нашій столиці, одинокій дійсно українській столиці в цілім світі, не можемо ніколи побачити українську фільму.

Наше дерево з Ясіння до Данціґу

(Хуст, 6. III. КУП.) Повідомляють нас, що на днях була відослана з Ясіня перша ваґонова посилка деревляного матеріялу до морської пристані **Данціґ.**

Дерево походить з державних лісів і було куплено великими німецькими підприємствами. В Німеччині бракує все ще багато деревляних продуктів і є надія, що наше дерево будемо ми до Німеччини й далі продавати.

Совітська „моторизація“

Дня 10. III. б. р. збереться в Москві XVIII конґрес комуністичної партії СРСР. Вже заздалегідь поінформована про плани ухвал совітська преса широко розписується про »плани« чергової пятирічки, в чому, не останню позицію займає моторизація. В інтенціях червоних диктаторів є пустити з кінцем 1942 року по всесоюзній республиці 2 мільйони авт! Так передбачує план. Але де є для будови цих авт інженери? На 100 авт нараховується один інженер, для науки інженерів існує лише 3 школи — в Москві, Саратові і Омську, але ні одної в Україні. Два мільйони авт має таке-ж число шоферів, але нема, ані школи для шоферів, ані приладів до науки, ані підручників.

Далі потрібно щонайменше 100.000 механіків, хоч потрібне число виносило би 500.000 контінґенту! Совітська конструкція авт також не найкраща. Нова конструкція совітських авт марки »СІС-101« (Московська автомобілева фабрика

»Сталін«) і »М-1« автомовілева фабрика »Молотов«) в Нижньому Новгороді) не виправдають покладаних на них червоних надій. Замість належних 200.000 до 300.000 кільометрів, совітські авта досягають лише найбільше 20.000 кільометрів.

Так в практиці, а не в планах виглядає совітська моторизація і її досягнення. Чим далі, то все гірше, аж поки не стане червона імперія перед повною капітуляцією.

Жидівський терор у Палестині

(Єрусалим, 6. 4. Ройтер.) Минулої ночі було чути на коротких хвилях тайну радіовисильню в Палестині. Промовець заявив, що на всій території Палестини зорганізувалась жидівська військова оборона, яка бере на себе відвічальність за всі терористичні акти, поповнені за минулих трох тижнів у Палестині проти арабів. Як відомо, крайні жидівські організації останніми тижнями поповнюють замахи на арабських націоналістів. Ситуація Англії в Палестині є прикра. Арабський конґрес у Лондані досі не виніс нічого позитивного в цьому питанні.

Повстання проти мадридського уряду

КАРТАҐЕН В РУКАХ ПОВСТАНЦІВ

(Мадрид, 6. 3. Авас) Радіовисильня в Мадриді в ночі повідомила: У Мадриді установлено раду оборони. Ця рада керує тепер обороною замість уряду Неґріна. У її склад входять: Касадо, Рестеіро, Сан-Андрес, Едуардо Рала та Ґонсалез Марін. Президія ради вчора ввечір подала, що в Картаґені деякі військові відділи підняли повстання та намагалися зайняти місто, але ця спроба була швидко ліквидована. За спостереженням закордонних військових спеціялістів військові бунти поширюються і дні республіканської Еспанії є полічені. З Бурґосу повідомляють, що повстанцям таки вдалося зайняти Картаґен, останню пристань червоних, у якій знаходиться арсенал та великі склади воєнного матеріялу.

Відповідь чеського радія большевикам

Недавно в празькій радіовисильні виголошено гостру, протибільшовицьку промову. Промовець сказав більшовикам: »Не турбуйтеся тим, що ми їмо, в що вдягаємо нашого робітника, що йому платимо. Глянь-те краще, що діється у вас! Ми ідемо і будемо йти з Німеччиною. А ви краще мовчіть!«

Суд над дівчатами за приналежність до О. У. Н.

В Самборі (Польща) судять три дівчини: Марію Менцинську, Марію Нижник і Теофілю Яворську. Їм закидають приналежність до Організації Українських Націоналістів. Підчас ревізій знайдено в тих дівчат нелеґальні протипольські летучки, реферати, вірші та інше. Менцинській закидають, що вона була провідницею жіночого відділу ОУН.

В. Ґренджа-Донський: **(16)**

З великих днів народин Карпатської України.

(Уривки з денника від 7. жовтня 1938.)

(Продовження.)

9. листопаду 1938. . . . .

Сьогодні ранком зголосився я в пана премєра, котрий на днях прибув до нової столиці. Не бачив його вже другий тиждень, від того дня, коли летів до Відня на засідання арбітрів. Але порядно змарнів і здається мені, гейби за ці два тижні постарівся більш, чим за два роки... Не диво, на своїх плечах переніс він такий великий кавалок нашої історії...

Пан премєр дуже цікавився подіями в Ужгороді і я оповів йому все, що ми пережили за останній тиждень евакуації. Незадовго до салі ввійшов і міністер Бачинський і я повторив свої переживання.

Я думав, що міністер Бачинський заговорить зо мною по українськи, бо ж ми йому в Ужгороді робили таку рекляму українського міністра, а він до мене »штокає« і говорить, як старий дяк, з »проізношеніями«. Здивувало мене, тим більше, що на його дверях міністра внутрішніх справ український надпис. Нам казали, що вже після його першої розмови з Рібентропом, він на шістьдесять відсотків переорієнтувався... нам казали, що він дав писемну заяву, що стоїть на плятформі українській... Нам говорили, що після віденського розсудку, коли вже лиш сліпий не бачить, що українська справа стоїть несогірше... пан міністер стане українцем, а ось він балакає й далі такою дяківською мішаниною, що коли б зварив, то пес від того здохне... Балакає волапіком, тарабарщиною, яка була й буде предметом наших посміхів.

Відходжу, щоб побачитись з іншими людьми, що розкажуть мені, якісь цікаві події. »Со почтеніем« — прощає мене пан міністер Бачинський і я, аж тепер бачу, що мають ті люди правду, коли говорять, що горбатого й могила не направить. Кацем зістане кацапом до смерти. «Шкода бензину» на цю людину, думаю собі, ми вже його не зукраїнізуємо.

В секретарській канцелярії побачив я »арештанта« популярного Івана Гонка, у функції секретаря пана премєра. Колись його чехи (з його братом) волочили по тюрмах за відоме свято »Цариці України« в Невицькім...

Здибаю Рогача. Він якраз повернув з паном премєром з Відня, може щось скаже нового. Найперш цікавлюся, де є Штеньо Клочурак.

— Клочурак залишився в Відні, а потім поїде до Праги на важні переговори — відповідає Рогач і оповідає мені подрібно, яке враження зробив на пана премєра віденський розсудок.

Українська делеґація у Відні була, чи не найчисленішою, бо крім наших делеґатів, мали ми цілий ряд експертів, а також і представники української еміґрації були сильно заступлені. Розсудок відбувся у палаті бувших австрійських цісарів-Бельведері, куди поперш »замашерував« Т. Шевченко - очевидно лиш у формі відзнак на маринарках українців.

З Ужгороду були тут: премєр Августин Волошин, Др Юлій Брацайко, Др Микола Долинай, Степан Клочурак, Рогач та багато інших.

Виголошений розсудок на всіх зробив надзвичайно пригноблююче враження, особливо на пана премєра. Не жалував він за своїм маєтком, бо про нього не згадав, але шкодував найкращу в Европі катедрально, замок, василіянський манастир, палати інституцій і свій сиротинець... Клочурак й інші підбадьорували його, доказуючи, що ми з своєю самостійністю зискали більш. Сам німецький міністер закордонних справ, Рібентроп, розмовляв з паном премєром більш, як півгодину, посішаючи: »перед двадцятю роками ви стратили Україну..., а тепер вам шкода двох міст.

Цю велику страту премєр у своїй високій функції переніс мужньо і тоді сказав: »закотимо рукави і будемо працювати...«

(Далі буде).

Чого чекає Волівщина від першого сойму Карпатської України

(Докінчення з 1-ої стор.)

витої ліквідації плекання худоби (волів, овець).

Це питання не дасться вирішити в однім окрузі тому, що в нім заінтересовано більше округ, а булоби вказаним прослідити діло і якщо правда, що села свалявської та іршавської округи зробили із права пашення худоби на боржавських полонинах для себе інтерес, було б вказано цей поступ застановити.

Дальшим зажаленням поодиноких сіл волівської округи є обставина, що на деяких полонинах, особливо ерарних, вкорочується час пашення до початків серпня, щоби в той спосіб дати оленям можливість пастися на полонинах без перепон.

Дальші зажалення ідуть прото того, що дотеперішній режім (крім малих виїмок) перевів ані одної реґуляції рік і потоків, які рік-річно спричинюють селянам мільйонові шкоди.

Ця ділянка дійсне дуже болюча, бо в багатьох випадках відносить кожда осіння і весняна повінь по кількадесять угрів землі, а місяцями загрожені водою не лиш публичні дороги, але й самі оселі, а чим скорше виступить держава з відповідними реґуляційними працями, тим більше цінности в землі буде захоронено.

Те саме відноситься і до упевнень берегів, гірських потоків, які шутром і рінею заносять найкращі загороди. В селах Синьевир, Неґровець, Колочава, Воловий, Сойми, Голятин, Майдан, Ізки, Тюшка, а частинно і Річка находиться кілько тисяч моргів землі під багном. Землі першокласної, яка дуже легким способом далася б перемінити в найурожайніші луки і загороди.

Між Неґровом і Колочавським Горбом меліорація зачалася. Вивезено за кільканадцять тисяч корон дренів — цегли, переведено інженерські поміри, а потім залишено цілу працю.

Рури на дренажу вже частинно порозбивані, другі чекають на подібну долю.

Десятки тисяч громадсько-державного майна на наших очах пропадають.

Є еще одна специфічна карпатська аномалія:

В Синьовирі, Прислопі, Келечині і Буківці існують цілі великі присілки, що числять 60 і більше чисел, до яких ціла комунікація веде пішачками на конях!!

Дальше виступають масово зажалення проти таких обставин: в районах держ. маєтків переводяться виміри границь, а коли при такій нагоді інженер сконстатує що земля державна в посіданні селян, появляються гайники з пушками в руках і без суду і розсуду проганяють дотичного чоловіка з землі, а буває й таке, що проженуть чоловіка, якого батьки і діди дотичну землю держали.

Робітнича залежність між управою державних лісів а дотичним прогнаним не дозволяє дотичному виступити судовою дорогою проти цього і так проминає час потрібний до репозиції, а людська земля пропадає.

Це викликує нечуване огірчення у селян, а наша влада платить за це морально рахунок.

Знаю один випадок, де державні органи використали евідентну помилку в записі земельної книги, яка звучала на користь ерару і викинули з землі старця, якого родина з дітьми і внуками від давних давен володіла цією землею. Для доброго імени нашої держави цей випадок треба зліквідувати! Ходить о ґазду, що зветься Барна в Колочаві.

Не є я за тим, щоб дозволити розкрадання державних маєтків, але уважаю крайньо неморальним, щоб держава використовуючи евідентні помилки земельних книг, позбавляла людей стріхи над головою.

Спеціяльну капітолю зажалень творять по всіх селах без виїмки урбаріяти, про що напишемо в наступних статтях.

Нотатки до справи бюджету Карпатської України

I.

Не люблю, коли два каліки сваряться. Уявіть собі, що одну людину ампутують скорше, другу пізніш, і та перша титулом того, що вона сталася калікою раніш, скоса дивиться на молодшого каліку, змагається над ним панувати, бо має якісь гроші йому позичити. Які гроші? Мабуть власні? Ні! Такі, що сам одержав у милостиню ... Так мається справа з недобором у нашім бюджеті. Карпатська Україна потрібує грошей на платні урядовців, на інвестиції, жила і живе в спільній державі з Чехією, і, зрозуміла річ, по гроші не може звернутися до іншого сусіда, тільки до свого центрального уряду. А центральний уряд каже, я грошей маю і таки дам, тільки хочу мати у вас контролю.

А щоб ця контроля проводилась якслід, хочу мати у вас міністра. Делікатно кажучи, є це політична сліпота, є в цьому щось з політичного анальфабетизму. Англія, чи Франція довгими роками позичала гроші різним державам, але ніколи не вимагала, щоб наприклад у Празі сидів у владі англійський міністер. Для контролі господарки не треба міністра. Контрольором господарки з грішми може бути кожний урядовець, фінансовий спеціяліст.

II.

Прага каже: »Я продовж двадцятьох років інвестувала у вас багато соток мільйонів«.

А ми запитаємо: для нас? Чи мали ми, українці, свого контрольора над цією нещасливою господаркою? Відповідь: »Ні!« Господаркою керували виключно високі чеські службовці, робили з нашими і празькими грішми, що лишень хотіли. Ми вимагали побудовання доріг на нашій Верховині, ми домагались комунікаційного сполучення: Ясіння-Німецька Мокра-Воловий-Свалява-Перечин, а вони всі гроші інвестували до будування доріг у низинах. Ми домагалися побудовання лічниць у Ясінні, Рахові, Воловім, Сваляві та в Перечині а вони сотки мільйонів інвестували дурно до будування павільонів та лічниць в Ужгороді, Мукачові та — в Берегові.

III.

Панове в Ужгороді, що керували господаркою колишньої »Подкарпатської Руси«, взагалі не звертали уваги на наші домагання. Натомість у чеській пресі хвалили самих себе. Хвалили дра Мергавта, Пейшу та дра Веселого, які мали великі заслуги в тому, що в Мукачові то Берегові були побудовані модерні павільони та лічниця. Ми домагалися грошевої підмоги для українців, а мільйони із всяких допомогових фондів ішли для мадярських поміщиків і селян. Ми домагалися приділення нашим селянам під ораницю здібної землі на Верховині, а панове дали землю мадярським селянам то провадили на ній меліорацію. І знов хвалили самих себе. Побудовали мадярам Вилок, Галаго, дороги, але для нас не збудували ані метр залізниці. Так можна б продовжувати без кінця. Чехи підтримували мадярів, бо вони їм були потрібні проти нас.

IV.

У політиці не дуже треба отвертости. Але у фінансових справах треба цієї щирости. Бо тут не говориться фразами, але цифрами. Я не є економістом, але знаю, що в фінансових справах треба чистого образу. Прага продовж двадцятьох років такого образу не хотіла нам показати. І найменший, найнездібніший бухгальтер, коли його запросите, покаже вам таку просту річ у господарці, як прибуток і видаток. Прага досі цієї простої річі нам не показала щодо господарки в Карпатській Україні. У нас було багато чеських службовців. Великі суми ішли в кишені цих службовців. І коли би тепер дала Прага гроші, то вони щодо платень урядовців, пішли б у кишені чеських службовців. Але припустім такий випадок, що всі гроші були виплачувані нашим людям (нерахуючи в це інвестицію), і тоді федеративний центральний уряд повинен нам дати гроші. Карпатська Україна є членом федерації. Федерація позичає гроші в Англії, і то нетільки для Чехії, але, підчеркуємо, для цілої федерації.

V.

Нас постигла одинакова доля, з тою відміною, що Чехія була скоріш ампутована, ніж Карпатська Україна. Отже немає рації цим двом ампутованим сваритися. Карпатська Україна ще до того могла б докоряти Чехії, що цю важну ампутацію мусіла потерпіти ізза її політики.

(Остап Сірко.)

ВІСТІ 30 СВІТУ

— **Маршал Герінг** з родиною виїхав на кількатижневу відпустку до Італії, до Сан-Ремо. В його програмі є теж відвідати остров Капрі й італійського маршала Бальбо в Лібії.

— **Бельгійський сенатор** Судан, що дістав від короля повірення створити новий кабінет, віддав повірення до рук короля, бо не вдалось йому скласти уряд. Король допоручив цю місію посадникові Брюсселю Максові, який тої місії не прийняв. Кажуть, що розвязання парляменту було б одиноким способом покласти кінець кризі.

— **Французький** міністер закордонних справ Бонне заявив у парляменті, що Совітський Союз відмовився прийняти еспанських збігців та що 5 мільйонів франків, які дали Совіти на збігців, це менше, як те, що видає Франція в один день на проживлення збігців.

— **Магатма Ґанді,** 70-літній старець почав необмежений піст в Рашкоті, столиці князівства того самого імени. »Зломання даної обіцянки є в моїх очах найбільшим гріхом« сказав Ґанді. Князь Рашкоту обіцяв зреформувати конституцію і я протестую голодівкою проти недотримання слова«.

— **Британський уряд** хоче піднести укріплення і артилерію Мальти до повної сили. Побудують дві нові касарні.

— **Всіх німецьких** робітників та інженерів, що мали працювати при автостраді Бреслав-Відень, відкликали до праці над укріпленням східних кордонів Німеччини. Ці укріплення будують тепер у незвичайно приспішеному темпі і мають їх закінчити найдалі до літа цього року.

— **Фінляндський уряд** стверджує в офіційному комунікаті, що на фінляндсько-шведську ноту у справі ремілітаризацій Аляндських островів дали позитивну відповідь: Англія, Франція, Польща, Латвія, Естонія і Данія.

— **Президент Польщі** Мосціцкі відвідав приватно літом Лондон.

— **Американський конґрес** ухвалив бюджетовий прелімінар у висоті пів міліярда долярів на армію Сполучених Держав. Це є найвищий американський військовий бюджет від світової війни.

— **Французи** в Тунісі почали звільняти з праці італійців. Звільнено з праці майже всіх італійських робітників, зайнятих при публічних роботах. За короткий час понад 4.000 людей осталось без праці.

— **В цілій Польщі** було в 1938. р. 2.095 штрайків, у яких взяло участь 565.271 робітників. Аж 50 % штрайків викликали домагання вищої платні, а тільки 111 штрайків мали метою примусити хлібодарців притримуватись 8. годинного дня праці.

— **Бельгійський король** Леопольд III. надав відомому письменникові Маврикієві Метерлінкові титул князя.

— **Світова вистава** в Ню Йорку коштуватиме 125 мільйонів долярів. Виставова площа має 6 км довжини і 2 км ширини. Приготують окреме місце на паркування 25.000 авт.

— **Вбили** невідомі атентатчики команданта станції польської державної поліції в Урмані пов. Бережани (Галичина) в хвилині, як виходив вечером з дому місцевого старости. Атентатчики, яких було три, віддали до нього чотири стріли з автоматичного револьвера »Штаєр«. В звязку з атентатом поліція арештувала кілька осіб.

— **В Данціґу** на політехніці зажадали німецькі студенти, щоб для польських студентів завести лавкове »ґетто«. Поляки мали б сидіти на останніх лавицях.

В Югославії в основних школах вчиться 1,422.833 дітей. З того югославян 1.287.589, словаків 12.056, українців 3.451, німців 48.852, мадярів 42.875.

— **Ювілей** 60-літньої композиторської діяльности ладять в Чернигові М. Василеву, що тепер працює як диригент у чернигівському українському театрі ім. Т. Шевченка. Василів співпрацював багато літ з основоположниками українського театру Кропивницьким, Садовським, Саксаганським, Карпенком-Карим, Заньковецькою. Він написав музику до пєс »Ой не ходи Грицю«, »Дай серцю волю, заведе в неволю«, »Наймичка« й інших.

В 1938 р. в більших краях Европи й Америки вийшло в 6 разів менше книжок поезій, як у 1921 році, а в 9 разів менше, як 1913 р.

— **Маршал Ґерінґ** видав розпорядження, яким забороняється робітникам переходити з одного промислового заведення до другого. Розпорядження мотивоване браком робочих рук у Німеччині. Кваліфіковані сили треба ощадно використати.

— **Лондонське** радіо запросило українського скрипака Богдана Губіцького (з Вінніпеґу в Канаді) на виступ, який відбудеться дня 2. квітня в год. 23.50 (лондонський час) в передачі для цілої Британської імперії.

— **В Польщі** є 202 безвідсоткові християнські каси. Ці каси дали в минулому році позички у висоті 991.300 злотих.

..**Німецька влада** дала дозвіл спровадити до Німеччини 200.000 сезонових хліборобських робітників, в тому 90.000 з Польщі та біля 37.000 з Італії.

..**Вірджініо Ґайда**, шефредактор півофіційного італійського часопису »Джіорнале д' Італія« пережив у Варшаві підчас побуту італійського міністр Чяна менш гостинний інцидент. Гурт італійських достойників і журналістів зайшов до каварні »Адрія«. Там відбувалась забава одного товариства. Учасник цієї забави др. Л. підійшов до В. Ґайди й крикнув по італійськи: »Геть з фашизмом, геть з Мусолінім«. Вірджініо Ґайда миттю зареаґував, ударивши др-а Л. в лице. Др А. віддав удар, після чого арештувала його поліція.

— **Польська статистика** виказує, що селянська родина в Польщі купує плуг раз на 100 літ, а 15% хліборобів взагалі не мають плуга і все позичають його в сусідів.

Читайте та поширюйте „НОВУ СВОБОДУ“ до Хусту

Не підрізуймо гиляку на якій сидимо!

Ані одна із фірем, що доставляють нашим урядам, канцеляріям, ріжні потреби, не реклямують свій товар на нашій території, не оголошують в наших газетах, не мають ані своїх філіялок в нашій державі, більше того, зрідка коли посилають своїх заступників, мовляв, то собі дорожче коштує, які могли би хоч зникаючо малу частку утратити тут із сум випомпованих від нас. Раз ці фірми мають свій осідок поза границями нашої держави, то й всі податки не попадають до нашої державної каси. Треба зазначити, що подібні фірми використовують деяких наших людей, які їм за бідних пару корон посередничать (пшеліжітостний догазовач) і ним співпрацюють на шкоду нашого загалу.

Але найтраґічніше є то, що ця поведінка чужих фірем, наших людей задовольняє. Ворожий елемент забирає все до своїх рук, всі реальні річі, а нам залишає цяцьки — грачки. — Наша молодь не має більшої туги як »посада«. Не вірить, в цьому відношенні, у свої сили. Вхиляється прийняти відкритий бій — по лицарськи — на полі господарськім.

Невже ж не збудиться у нас кров наших хоробрих предків козаків, голос нашої славної минувшини, голос нашого хороброго вікінґа, купця, славного героя, князя, володаря і вояка-боєвика, який не хотів спокійно жити в золотоверхім, але йшов на Дунай, де купецтво й торгівля найкраще процвітало, де як він казав: »Де мед і молоко тече рікою«. Зо смертю хороброго вікінґа, Святослава, упадає наша Велика Держава. Це є доказ і приклад, що держава розвивається рівнобіжно зо своїм господарством, промислом і купецтвом, і вкладає спільно з ним. Кинься до бою на господарському полі, якщо не хочемо останню ролю відіграти в концерті світових змагань, і це мусимо вчинити скоро, бо знаємо, що сила в скорості.

Накупом і задаванням праці фірмам, осідок яких є поза територією нашої держави, пошкоджуємо свою державу, свої міста, убиваємо в зародку нашу молоду торговлю — майбутній наш промисел і цим свідомо, чи несвідомо стаємо в ряди наших гробокопателів.

Дозволяємо собі звернути увагу наших рішальних чинників на це абнормальне явище та очікуємо радікальної направи.

Г. Одайник...

Світова будова пароплавів на рекордовій висоті

Під таким наголовком подає »Морґенцайтунґ« з дня 2. 3. б. р. статтю про будову пароплавів деяких країн і додає: »В 1938 році було спущено на воду в цілому світі торговельних пароплавів з загальним тонажем 3.034 мільйони тон брутто випорности. Ці фифри є на 343 тон тисячі тон брутто, або 12.7% більші, ніж минулого року і рівночасно найбільші від 7 літ.

З цього числа на Анґлію припадає 1.030 тон брутто; це найбільша країна будівництва пароплавів на землі, якої участь в світовому будівництві від 1930 р. впала з 51.2% на 34%. Другою найбільшою країною будівництва пароплавів є Німеччина зо своїми 480 тисяч тон, далі Японія займає третє місце з 441. 700 тонами. Цікаво, що британське будівництво для позадержавного рахунку в році 1938 (55 пароплавів з 204.300 тон) лишиться взаді поза будівництвом німецьким для інших держав (47 пароплавів з 247.100 тон).

Зїзд українських купців у Львові

Як подає »Новий Час« з дня 1. березня ц р. відбувся у Львові дня 26 лютого ц. р. загальний зїзд Союзу Українських Купців. Збори пройшли в поважній атмосфері і з діловою програмою. Між іншим виявилося, що за 1938 р. СУК зорґанізував нових 38 філій, мав 6 почесних членів, 8 спомагаючих, 3297 звичайних і 2464 зареєстрованих. На прикінці »Новий Час« додає: Цьогорічний зїзд українського купецтва, в якому взяло участь поверх 350 осіб, стояв на дуже високому рівні. Дискусія мала діловий характер. Учасники зїзду — купці розїхалися з твердою вірою видержати на загрожених господарських позиціях народу.»

Від себе додаємо, що хресний шлях нашого купецтва на Західньо-Українських Землях значиться репресіями зо сторони польської влади, про що свідчить хоч би 47 зліквідованих торговельно-промислових станиць за один лише 1938 рік. Бажаємо нашому купецтву на ЗУЗ видержати цей короткий час і бодай на господарському полі відперти наступ окупантів.

ІНЗЕРУЙТЕ

в „НОВІЙ СВОБОДІ“!

Українці! Вояки - телефоністи, що находяться в резерві, увага!

Вояки, що находяться в резерві й мають військове телефонічне вишколення, нехай зголосяться в поштовому відділі міністерства господарства в Хусті.

О. Долинська:

Декільки слів про наше народнє мистецтво

Молода Карпатська Україна є тепер предметом уваги, не лише европейських держав, але й заморських країв. Приїзджають чужі гості, фотоґрафують і фільмують нашу країну, захоплюються чаром наших полонин, заглядають в життя-буття наших селян, та познакомлюються з нашою милозвучною мовою, мельодією наших пісень, з красою наших звичаїв, з ориґінальністю наших народніх одягів. Розходяться по світу тисячі листівок, світлин, альбомів, малюнків, які зображують красу наших деревляних церков, пишноту гуцульської ноші, вівчарів з довгими трембітами, та ще інші картини нашого побуту. Отже про пропаґанду нашого народнього мистецтва є постарано, — але чужинці-гості раді- би щось собі купити на памятку, на спомин з подорожі та життя у нас. Хотіли б вивезти з собою гарненьку керамічну вазу, як їх прекрасно малюють та випалюють в Ужгородщині, — радо купили б різблену касетку, пухкий килим-ліжник, а вже найрадше кожний купить вишивку, нашу незрівняну в добірнім багацтві красок і помисловости орнаментики, нашу славну вишивку!

Наші посестри галичанки, вже давно подбали, щоб світ переконався, що українське народне мистецтво, не то що видержить конкуренцію на світовому торзі з іншими народами, але ще їх перевищить взагалу. Галицьке »Народне мистецтво« вже є знаною фірмою в Европі і поза нею, має свої рентовні ринки збуту заграницею, дає працю соткам жінок-селянок, а також затруднює жінки інтеліґентки в своїх канцеляріях, а навіть видає періодичний ілюстрований часопис.

В Карпатській Україні ідея плекання і поширення народнього мистецтва повстала вже в перших поперевороттових роках, але зачалося направду працювати на тому полі лиш перед чотирма роками. Кілька жінок ентузіясток в супереч всім моральним і матеріяльним перешкодам, заложило тов. »Домашній Промисел« для плекання і збуту предметів народнього мистецтва. Це товариство започаткувало свою діяльність уладженням вистави в салі ужгородського Народнього Дому, де були знесені тисячі експонатів з цілого Підкарпаття у вигляді кераміки, різьби, килимів, виробів шкіряних і пацьоркових, а передусім тканин та вишивок. Вистава перейшла з великим моральним успіхом, при значнім зацікавленні свого і чужого громадянства.

— По днях слави почалася муравлина праця нечислених працівниць з приготуванням різноманітних вишивок, призначених для торговлі. Малі засоби матеріяльні здержували розмах праці з самого початку. Дальші роки, це була одна боротьба за існування.

Мале число членів не помогло своїми вкладками удержувати, ані власної крамниці, ані придбати більшої кількости матеріялу для опрацьовання. Час-дочасу не великі датки щирих приклонників Д. П. помагали, щоб малі аґенди товариства удержувати на поверхні життя.

Тепер одначе, при змінених обставинах »Домашній Промисел« міг би виконати далеко більше і важніше завдання — коли б мав своє приміщення, своїх продавців, свій капітал та ще багато таких чинників, якими можна б осягнути свою ціль, опертись о громадян та порозуміння влади, утримати це товариство, як одно з найкращих пропаґаційних средств.

Так, як всілякі фахівці збіраються розслідкувати і використовувати народні скарби нашої землі, так і ми маємо обовязок цей скарб закопаний в душі нашого народа, винести на світло денне, плекати і культивувати його та показати світови.

І тут власне, на ниві народнього мистецтва, повинна передусім виступити жінка, бо ж це з природи річи її район, її відтинок праці, де вона відразу стає на знайомім собі терені — в світлі красок і орнаменту. В підченнні собі всіх тих крас, в примінення їх для свого вжитку, в окрашенні ними буденщини існування, — жінка є від правіка мисткинею.

Тепер приступім з подвійним зусиллям до праці. Будуймо нашу малу державу по змозі, хто з мечем в руці, хто молотом, хто плугом, а хто пером або — голкою! Потрібна є реорґанізація. Д. П. потрібна є праця ширшого загалу, головно жіноцтва, щоб гідно репрезентувати цінне мистецтво рук карпатоукраїнського народа. Нашою ціллю є захопити вираз української душі в тих прегарних вишивках, різьблених касетах, барвистих килимах та ґерденах, одиноко українець зрозуміє українця, лише наш промисловець захопить з між виробів нашого народу, це, що є найбільше типовим. Не допустім, щоб нас репрезентували чужинці, коли можемо, це зробити самі.

Евакуований до Хусту »Домашній Промисел« враз зо своїм скромним майном, у вигляді вишиваних подушок, альбомів, обрусів, сорочок та інших вишивок, започаткував свою діяльність, старається здобути для себе кращі, чим дотепер, умовини і має найліпші надії на зреалізування своїх намічень.

По нашій пісні, лише наше мистецтво зуміє віддати ввесь чар наших Карпат, смерекових лісів, широких полонин те рвучої Тиси. Тому від нас залежить, як порозуміє світ наші бажання, як клясифікує нашу життєздатність і від нас самих залежить, чи здобудемо право на місце під сонцем.

Добрі писарі на машинах до писання мають і в часі найтяжчої господарської депресії забезпечену еквістенцію. Бажаючим навчитись писати на машині до писання даємо можливість досягти необхідної зручности писання на машині — по К. 2 — година.

Діти бідних батьків мають 25% скидки.

Хочете собі щось написати? Машина до писання є до Вашої шановної дисповиції — К 2. — година.

Телефон 153. Телефон 153.

Г. Одайник,
Все для канцелярії
ХУСТ, Масарикова 70.

СПОРТ

Редаґує: ВАСИЛЬ ФЕДАК

Швайцарія мистцем Европи в гаківці

Швайцарія—Чехо-Словаччина 2:0 (0:0) (1:0) (1:0)

Вчора відбулося в Базілею відложене змагання між Чехо-Словаччиною й Швайцарією. Мистцем Европи на 1939 р. сталася Швайцарія, яка дуже тяжко виграла над репр. VI-ою Чехо-Словаччини, що грала без своїх найліпших грачів Малечка і Перґля.

Висліди недільних ліґових змагань

С. К. Славія — Вікторія Жіжков 6:4,
С. К. Лібень — С. К. Плзень 1:3,
С. К. Пардубіце — А. Ц. Спарта 2:3,
С. К. Наход — С. К. Жіденіце 1:3,
С. К. Кладно — С. К. Батя 2:2,
С. К. Братіслава — С. К. Слезька Острава 3:2.

В неділю 12. ц. м. основуючі загальні збори К. У. Т. С.

Приготовчий Комітет із згодою міністерства здоровля і тілесного виховання урядово оголошує, що основуючі загальні збори Карпато-Українського Тіловиховного Союзу відбудуться вже в неділю 12. березня в Хусті.

Вже нині визиваємо спортових працівників з цілої Карпатської України, щоб масово появилися на основуючих загальних зборах, щоб тим документувати велике значіння будучого К. У. Т. С. для розбудовання спорту і тілесного виховання Карпатської України.

Після основуючих зборів відбудуться також загальні збори Футболового Союзу, Союзу футб. суддів, Легко-атлет. Союзу і Союзу мячових гор. Дальші Союзи будуть заложені пізніше.

Проситься головно Березнянщина, Середнянщина, Волівщина, Рахівщина і дальші округи, щоб вислати принаймі по одному делеґату.

Спортовці! Увага!

В суботу 11. III. ц. р. відкриття Карп. Українського Сойму!

В неділю 12. III. ц. р. основуючі загальні збори Карпато-Українського Тіловиховного Союзу!

Субота буде святом цілого українського народу!

Неділя буде святом всіх українських спортовців!

VII. Зїзд Союзу Українського Сокільства

12. лютого 1939 р. відбувся в Празі VII. Зїзд Союзу Українського Сокільства за кордоном, на якому були делеґати від празького, пардубіцького і моджанського гнізда.

Зїзд був скликаний з нагоди 45 ліття праці Українського Сокільства.

Вступний реферат мав голова союзу інж. Василь Брихда, на тему »Пройдений шлях Українського Сокільства і його сучасні та майбутні завдання«.

Потім прочитано привіт від батька Українського Сокільства проф. Івана Боберського, дальше йшли привіти від Сокола — Батька у Львові, Д-ра Зої Плітасової — Хуст, Української Січи в Пільзні та много інших.

Зїзд ухвалив вислати привіт Владі Карпатської України, Батькові І. Боберському, Соколові-Батькові, Карпатській Січі та подяку за надіслані привіти. По звітах з праці вибрано нову Управу Союзу в такому складі: Голова — інж. Василь Прихода, заступник голови — інж. Ґурин і д-р Яковленко, начальник — Корогонь, начальниця — Антоновичівна, скарбник — Туркот, справник доц. Моралевич.

з

Українці й Українки Карпатської України!

Важний час вимагає від нас дисципліни та порядку.

Кожний українець чи українка, без різниці релігійної чи класової приналежности в Карпатській Україні, має бути членом одинокої політичної організації - Українського Національного Обєднання!

5 березня 1939. р. відбулися загальні збори тіловиховного товариства „Сокіл-Батько“ у Львові

Збори відбулися зі слідуючим порядком нарад:

1. Відкриття зборів.
2. Відчитання протоколу з останніх Заг. Зборів.
3. Звіт з діяльности Старшини.
4. Звіт провірної комісії.
5. Уділення абсолюторії старшині.
6. Вибір старшини.
7. Установлення членської вкладки.
8. Затверження прелімінаря бюджету на рік 1939.
9. Внески і запити

Перед загальними зборами в год. 8.30 відправлено в церкві св. Успенії Богослуження в намірені Т-ва.

Вислід зборів подаємо в слідуючім числі.

„НОВА СВОБОДА“ виконує своє завдання.. Що робите Ви для „Нової Свободи“?

Із судової салі

Коли воріг не піддається — його нищать

Одна французька газета принесла недавно великий репортаж, що в Европі працює біля пів мільйона шпіонів, різних мастей. Найбільше число є шпіонів і зрадників військових. Кожна держава, чи вона є із своїми сусідами в заприязнених або ворожих відносинах, посилає до свого сусіда шпіонів. Шпіони і зрадники можуть так само находитись між самим народом, свої власні, що продають тайності чужим державам, що працюють в чужу користь, як це ми переконались на фактах з бродіївсько-фенциківською компанією.

Карпатська Україна, хоч мала по території, але має велику вагу на форумі міжнародніх інтересів. В Карпатську Україну так само наші вороги присилали сотні своїх шпіонів.

Дня 3. березня цього року карний сенат краєвого суду в Хусті розбирав обвинувачення декілька осіб, що займались військовим шпіонажем в Карпатській Україні. Деякі з них були суджені за військову зраду.

Всіх обвинувачених було 10 осіб, між ними одна жінка. Дістали вони разом 34 місяці тюрми. Три особи, що є громадянинами одної сусідної держави, були моментально виповіджені за наші кордони, проти низького засудження чотирьох прокуратор зголосив відклик.

Параґраф 3. і 4 на оборону республіки з подібними панками не говорить в рукавичках. Всі вони займались в Карпатській Україні військовим шпіонажем, посилали одній сусідній державі інформації про передвиг наших військових частин, про аеродроми, залізниці тощо.

Коли ворог не піддасться — його нищать!

Петро Карпатський.

РІЗНІ ЦІКАВОСТИ

Як повстала назва Хусту?

(Народній переказ)

Там, де тепер лежить Хуст, була сама млака, самі мочарі і гори ще не було. Чотири чорти змовились, що вони принесуть сюди гору. Взяли гору на два кілки і несуть млакою, застрягають, аж по коліна в болоті. Одному чортові вломився кілок і гора звалилась на нього та придавила йому хвіст. Він страшно зревав: »Гей, хвуст мені придавлений, хвуст...» (в околиці Хуста говорять на »у» — прим. ред.)

Від того часу названо те місце Хуст.

(Від хустського січовика)

Відколи люди курять?

В році 1402, коли Колюмб відкрив Америку, поперш побачив червоношкірних тубильців курити тютюн. Моряки Колюмба придивлялись тому звичаєві (який правдоподібно належав до церемоніялів релігійних), нарешті і самі закоштували тютюн і напочатку XVI. віку занесли цей звичай і до Европи.

Але помилявся б той, хто думав би, що червоношкірі індіяни були першими, що курити. Бо в старім Китаї курили в пятому віці перед Христом, а старі римляни також курили, що доказують в Швайцарії викопані їх люльки. Тільки то не був тютюн (табак), але якесь пахуче зілля.

В Европі почали курити з лікувальних причин: проти болю зубів, болю голови й інш. І так до нього привикли, що потім і не покидали. Алколоід, що находиться в тютюневих листках, названо іменем Нікота (від того слово: нікотин), що був французьким амбасадором в дворі портуґальського короля. Він до Франції перший заслав сімячко тютюну. Жан Неандер навіть написав книжку про тютюн і назвав її Табакольоґією. В Віржінії почали виробляти глиняні люльки і курити сушене табакове листя. З люльок найраніше почали курити в Анґії і анґлійці відтак завели монополь. Потім курення з Анґлії перейшло до Голяндії і до Московщини. Цікаво, що московські царі карали відрізанням носа, того, хто посмів курити. А попів-курців замикали в монастирі. В Туреччині, в якій тепер родиться найкращий сорт тютюну, курців тоді карали смертю.

В Україні почали плекати тютюн дуже рано і Україна заосмотрювала цілу Московщину. У Франції, Портуґалії та Еспанії скоро поширювалось вживання тютюну, в формі табаки, проти чого пізніш в Італії виголошували священики проповіді з казальниць. До Німеччини вживання тютюну прийшов з Голяндії, але дуже звільна, бо курців переслідувалось, а навіть каралось їх вязницею. Ще наприкінці сімнадцятого віку в Німеччині смів той курити, що мав окремий на то дозвіл.

Та курців зате прибувало в кожній країні і дійшло до теперішнього вживання. Курення й сьогодні не йде на здоровля громадян, але держави це терплять, бо мають з того великі прибутки.

В наших часах головно мають збут циґарети, що продукуються мільярдами, після йде тютюн до люльок і лиш відтак циґари.

Готовтесь до свята Тараса Шевченка!

Доля акробата

В околицях Гельсінґфорса розтаборився цими днями мандрівний цирк. Його головною атракцією був »чоловік-стрільно« Іван Малик, може і наш який земляк. Він влізав у дуло гармати і звідти його »вистрілювали«. Там були пружини, що викидали його, як мячик. Одного вечора коли з гармати разом із вистрілом вийшов густий дим (який додавали для ефекту) чоловік не долетів до сітки, як звичайно — на 30 метрів, а впав по дорозі. Упав на публіку, зломивши собі хребетний стрижінь і згинув, поранивши кілька осіб. Причина: гарматні пружини ослабли і не могли викинути Малика на означену віддаль.

Передплачуйте „НОВУ СВОБОДУ“

Успіх українського вченого

Міжнароднє Товариство »Жан Жак Руссо«, в Женеві, видало великий твір (біля 300 ст.) професора О. Шульгина про Руссо, як основника сучасного націоналізму. Праця професора Шульгина, яку спочатку було видруковано в »Аналах« товариства, і яка дає цілком нове трактовання дей Руссо, викликала зацікавлення цілого наукового світу і правдоподібно залишиться клясичною в науці »русоізму«, яку, здавалося, було вже цілком вичерпано. Фахова преса зустріла книжку дуже прихільно, зазначуючи, що автором її є українець та професор українського університету. (Офінор.)

Зїзд антікомуністичних організацій

В Женеві відбувся черговий зїзд протикомуністичних організацій належних до так званої Ліги Обера, на які зібралися делегати ріжних країн. Найслабше були заступлені країни протикомуністичного бльоку держав, Німеччина, Італія та Японія, що є цілком природним, бо ні для кого не є таємницею, що ця ліга знаходиться цілковито в руках москалів, кн. Куракіна та др-а Лодиженського, і через те дбає більше про відбудовання »єдиної неділімої« між про боротьбу проти большевиків. (Офінор)

Українці, спеціялісти різних фахів у Чехо-Словаччині!

У Карпатській Україні дуже відчувається одсутність українських спеціялістів у кожному фаху. Тому отсим закликуємо всіх українських спеціялістів у Чехо-Словаччині, щоб негайно зголошували свої адреси до канцелярії УНО, Хуст, вул. Коменського ч. 9.

ДОПИСИ

До Славної редакції »Нової Свободи« в Хусті.

Засилаю пошт. чеком на фонд »Січи« Карпат. України корон 200.— від бувших укр. стрільців, які під цю пору перебувають в Івановицях п./Н., на Мораві і прошу о ласкаве поміщення в Вашім щоденнику слідуючого:

..**»Малий український чоловік-патріот, з великим серцем«.**

Багато бувших стрільців У. Г. А. по відвороті У. Г. А. розбрилось по цілому світі. Деякі з них опинилися поодиноко в зовсім чужому оточенні - як робітники. Та всеж й вони в злиднях, не забули на свій національний обовязок, а доказом хай послужить цей лист, який я з грішми одержав:

»Пов. п. Сигрич! Нас (бувших стрільців, які боролись за Україну під вашою командою), є ту двох. Хоча дуже бідуємо, та коли почули (між чехами), що збираєте на »Січ« в нашій любій Україні, то й ми просимо, прийміть, і від нас ту малу жертву (200 корон), котру вам засилаємо для нашої України. Я думав, що того буде більше, але більше грошей наразі не маємо. Здоровлю Вас сердечно. (Підпис).

Котловий Людвик.

(st. serologický ústav, Ivanovice n. H.)

Чи ж треба до цього коментарів?

Товариші по зброї, Українці, хай Вам ці два стрільці-патріоти є добрим приміром!

А Вам мої любі козаки — Котловий Людовику і Конковичу Іване, що в своїх злиднях на свій національний обовязок не забули — укр. щире »спасибі«, та запевняю Вас, що я як бувший командант горжусь такими козаками, а як всі виконуватимуть свою повинність — як Ви оба, то »Слава України« не загине!

Ваш М. Гр. Сигрич.

..**Як поступають чеські лікарі з лікарями українцями, громадянами Чехословаччини?** На підставі розпорядження влади ч. 265/38, кожний лікар, що змінив місце осідку по 1. березні 1938 мусив подати прохання о нове позволення на ведення практики. — Розпорядження відноситься **до всіх громадян без виїмку країв**. — **Рада ч.-с. лікарів при центральнім товаристві** ч.-с. лікарів не допоручує видати **позволення лікарям українцям**, громадянам республіки.

Дивись: Věstník čsl. lékařů č. 8-39 сторона 210, список ч. 9/158.

Лихими ворогами народньої справи є ті, котрі не висилають точно передплати.

„Нова Свобода“ працює для Вас, зробіть щось і ви для „НОВОЇ СВОБОДИ“!

Український театр „Нова Сцена“ в Хусті

Чергова вистава в Хусті відбудеться в середу 8. березня 1939. о год. 20. Репріза! Гоголь — М. Старицького: **»Сорочинський ярмарок«**, комічна оперета на 4 дії. — Оркестр — танці. Ціни місць знижені.

Оголошення

Президія Товариства Учителів Горожанських Шкіл в Карпатській Україні скликує на день 19. березня 1939 на годину 10. в поміщенні горожанської школи в Хусті

... **ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ** ....

з наступною програмою:

1. Відкриття,
2. Звіти функціонерів,
3. Звіти контрольної комісії й уділення абсолюторії.
4. Злиття товариства з Учительською Громадою,
5. Закриття.

Осібних запрошень, в огляду на те, що невідомі адреси членів, не будуть висилатися.

Коли б на означений час не явилося відповідне число членів о годину пізніше збори відбудуться з правоважним вислідом, при якім будь числі присутніх членів.

За Президію:

За голову:

Денис Митрович, в. р.

секретар:

Микола Перейма, в. р.

788.

Поправка.

В оголошенні краєвої орґанізації абсольвентів господарських, овочевих і виноградних шкіл у Сваляві, приміщенім в »Н. С.« ч. 45, було помилково надруковано, »Збори краєвої орґанізації абсольвентів торговельних і т п. . . в Україн. народ. домі і т. п.«, а треба — **»Збори Краєвої орґанізації абсольвентів господарських, овочевих і виноградних шкіл у Сваляві в Українській Народній Школі«.**

Дрібні оголошення

Допоручуємо двірцеву гостиницю — Габура Степана, Королево н. Т. 791

Лікарська поміч

Др Стефан Микуланинець, фаховий лікар внутрішних хороб, прімар і заступник директора лічниці в Берегварі, відкрив ординацію у Сваляві на вул. Масарика. 792

Готовтесь до свята Тараса Шевченка

До православних українців міста Хуста

Українська Православна Церква в Карпатській Україні все більше поширює свою діяльність і тепер приступає до орґанізації **української православної парохії в місті Хусті**, де живе велика кількість православних українців, не зорганізованих в українську православну церковну громаду. Доки будуть з боку держави упорядковані фінансові справи Української Православної Церкви, закликаємо українських православних вірників приголосити свої грошеві пожертви на утримання в Хусті **української православної** парохії. Одночасно, при ній, організується український церковний хор. Ласкаво просимо всіх, хто бажав би в ньому співати, приголоситися у свящ. о. Якова Боровського. Він приймає також пожертви на утримання української православної парохії, Хуст, Бартошська ч. 16. Канцелярія Синодального Комітету Української Православної Митрополії.

Закликаємо все наше свідоме православне громадянство підтримати це важне діло, щоб у столиці Карпатської України вже нарешті була **українська православна церква**.

—

Про місце і час першого богослуження повідомить окремо хустський церковний комітет української православної парохії.

СИНОДАЛЬНИЙ КОМІТЕТ

Української Православної Митрополії в Карпатській Україні.

793.

Студенти-спортовці!

Щодня читайте „Нову Свободу“

До Української Інтеліґенції.

? Цікавитесь щоденним життям молодої української держави — Карпатської України?

? Хочете брати чинну участь — словом і порадою — у її державному будівництві?

— То передплачуйте НОВУ СВОБОДУ!

МІСЯЧНА ПЕРЕДПЛАТА 15 К.

»Нова Свобода«, орган Українського Націон. Обєднання. Виходить щодня крім понеділка. Видає і редаґує: Ред. Колеґія. Відповід. і начальний редактор В. Гренджа-Донський. Адреса редакції й адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. — Число телефону 128. Число чекового конта: Прага 95.625. — Уживання газетних марок дозволила Дир. пошт й телеґр. в Ужгороді під ч. 469-Б 38. — Рукописів редакція не звертає й застерігає собі право прислані статті скорочувати та не поміщувати. — Передплата: Чехо-Словаччина місячно 15 Кч, квартальне 45 Кч, піврічне 88 Кч, річне 175 Кч. Післяплата від місячної ставки 15 Кч, річна 180 Кч. — Заграниця: Америка-Европа місячно один амер. доляр в рівновартостній валюті. Виняток Польща й Югославія. Польща 4 золоти місячно кварт. 12 зол., піврічне 24 зол., річне 45 зол. Югославія: місячне 25 дин., річне 300 дин. гроші слати заграничними поштовими переказами на адресу адміністрації: Хуст, Славянська вул. ч. 1. Карпатська Україна. — Державна друкарня в Хусті.

Цінник оголошень: За текстом звичайне оголошення 1/1 3.200 Кч, 1/2 стор. 1.600 Кч, 1/4 стор. 800 Кч, 1/8 стор. 400 Кч. — Стерінка оголошення має 4 шпальти. За 1 кв. цм шпальти 2.90 Кч. Оголошення в тексті за 1 кв. мм на 1 шпальту по 4.50 Кч. На першій сторінці за 1 кв. мм 5.80 Кч. — Ширина шпальти 6 цм. — Стерінка 26.5 цм широка і 41.5 цм висока. При більших оголошеннях відповідні скидки. — Окремі оферти враховуємо на бажання. — Дрібні оголошення: числимо по 1 Кч віх слова. — За оголошення редакція не відповідає